

data hackathon — krok za krokem

V červnu 2014 uspořádal
Fond Otakara Motejla
spolu s Institutem plánování
rozvoje hl. m. Prahy
a GISMentors 1. pražský
geodata hackathon. Úspěch
akce, která byla prvním
českým hackathonem ve
spolupráci s veřejnou správou,
předčil naše očekávání.
Rozhodli jsme se proto
sdílet naše zkušenosti se
všemi, kdo zvažují uspořádání
podobné akce.

Proč uspořádat hackathon?

Hackathon, neboli programovací maraton, je neformální workshop, na kterém týmy odborníků intenzivně pracují na technologických projektech.

Pro vydavatele dat je hackathon dobrou příležitostí jak vyzkoušet poptávku po konkrétních datových zdrojích a znásobit jejich potenciál. Stačí zpřístupnit vybraná data partě nadšenců, kteří se do nich na jeden víkend pouhou. Odměnou vám budou nejen nové aplikace a inspirativní nápady, ale i cenná zpětná vazba ke kvalitě vašich datových zdrojů (např. uživatelská přívětivost, vhodnost použitých formátů, slabá a silná místa databáze atd.).

Prosazovatelům otevřenosti hackathon pomůže ukázat praktický přínos zpřístupnění dat. Právě praktické aplikace či analýzy nejlépe ukazují, jaký užitek může mít z otevřených dat široká veřejnost.

Podrobnější informace a zásobu argumentů pro diskusi o přínosech hackathonu naleznete v případové studii k 1. pražskému geodata hackathonu.

Příprava hackathonu

Plánování akce

Začněte plánovat alespoň tři měsíce předem. Nejdříve si ujasněte, co od akce očekáváte a jaká data můžete použít. Cíle mohou být různé – od vyzkoušení použitelnosti vašeho datového řešení, přes tvorbu nových analýz nad vašimi daty až po vytvoření konkrétního projektu (např. máte-li kvalitní data o čistotě ovzduší a chcete vytvořit jednoduchý monitorovací systém). Důležité je data co nejlépe připravit, aby účastníci na samotném hackathonu nemuseli ztrácet čas jejich komplikovaným stahováním či čištěním (pokud cílem hackathonu není ověření dostupnosti datových sad či jejich vyčištění). Přichystejte tedy data v co nejvíce použitelné a srozumitelné podobě, použijte otevřené formáty, je-li to potřeba, připravte jejich dokumentaci. Pokud si nejste jisti, o jaká data je zájem, připravte krátký dotazník a sdílejte jej s vývojářskou komunitou. Nebudte ale překvapeni, pokud na otázku „Jaká data si myslíte, že potřebujete?“ uslyšíte odpověď „všechna“. Účastníci hackathonu neznají vaše data, nevyznají se ve vašem datovém skladu, orientovat se začnou až během hackathonu. Snažte se proto jim tuto orientaci co nejvíce usnadnit, aby se mohli soustředit na vlastní práci co nejrychleji.

Hackathony někdy bývají soutěžní, zejména ty komerční. V závěru akce týmy prezentují výsledky své práce a odborná porota či publikum vybírají ty nejlepší, jenž získají ceny. Na pražském hackathonu se jednalo o ceny jsou spíše symbolické (trička, tiskoviny, lahev vína atd.). Ceny, natož lukrativní, ale nejsou nezbytné. Hlavní motivací účastníků podobných „neziskových“ hackathonů bývá možnost pracovat s dříve

nedostupnými daty a setkání s podobně naladěnými lidmi a společná tvorba.

Načasování a rozdělení rolí

Naprostá většina hackathonů probíhá o víkendu, jelikož většina účastníků podléhá běžné pracovní době a přes týden nemá čas. Lze uspořádat i jednodenní akci, ale zvažte, zda se dá za tak krátkou dobu splnit váš cíl. Zjistěte, zda na zvolený termín nepřipadá podobná akce, česká IT komunita je poměrně malá a paralelní událost by mohla ohrozit účast. Můžete také využít termíny, kdy se konají podobné akce po celém světě – např. globální dobročinný hackathon [Random Hacks of Kindness](#).

Velmi doporučujeme, aby byli do plánování akce zapojeni pracovníci vašeho IT oddělení, kteří data nejlépe znají a mohou poskytnout kontext a doplňující informace. Alespoň jeden zástupce vaší instituce by měl být přítomen i na samotném hackathonu, aby mohl pomoci účastníkům s problémy či dotazy. Dobré je oslovit také odborníky z firem či komunity, kteří vám pomohou akci odborně zaštitit, tzv. mentory. Ti pak mohou týmům radit se specifickými problémy či technologiemi a pomoci, pokud se projekty dostanou do slepé uličky.

Práce na hackathonu probíhá většinou v týmech – účastníci se buď rovnou mohou hlásit v týmu nebo skupiny vytvořit na začátku programovacího maratonu.

Přímo na místě by měl být člověk zodpovědný za logistiku (občerstvení, orientace v prostoru apod.). Pořádáte-li větší akci, zapojte dobrovolníky, kteří pomohou s menšími úkoly.

Prostor

Potřebujete variabilní prostor s dostatečným technickým zázemím. Pražský geodata hackathon proběhl v coworkingovém centru Impact HUB, které nabízí open space prostor s posouvatelnými stoly a židlemi, kvalitní wi-fi připojení a dostatek zásuvek (typy na podobné prostory naleznete na konci dokumentu). Dobré je mít v prostoru také relaxační zónu či koutek. Při brainstormovací fázi se hodí flipcharty, papíry a psací potřeby. Na závěrečnou prezentaci je dobré využít projektor a plátno či bílou zeď.

Zvažte, zda budete chtít prostor otevřít i na noc – někteří z účastníků by mohli chtít pracovat i přes noc, navýšili byste ovšem náklady celé akce.

Finance

Náklady se mohou pohybovat od 30 000 do 50 000 Kč, záleží na velikosti akce. Pražský geodata hackathon vyšel na 47 000 Kč, v částce jsou ale

započítány i výdaje, které považujeme za nadstandardní – cestovné a ubytování pro mimopražské účastníky, facebooková reklama nebo profesionální fotograf. Nejvyššími položkami jsou pronájem prostoru a občerstvení pro účastníky. Finance byly čerpány z grantu Velvyslanectví USA v Praze (nešlo o samostatný grant na hackathon, ale větší tematický projekt).

Pokud nemůžete využít své běžné finanční zdroje, zkuste oslovit spřízněné IT firmy či podnikatele. Můžete připravit nabídky pro hlavního sponzora i menší dárce. Zvažte, zda by třeba občerstvení nebylo možné získat coby sponzorský dar.

Oslovení účastníků

Od zvoleného cíle se budou odvíjet také požadavky na účastníky. Pokud máte konkrétní téma, budete potřebovat oslovit účastníky, kteří znají daný obor či technologii. Nad rámec vašich kontaktů můžete zkusit různé oborové platformy (v případě geodata hackathonu např. mailinglisty OpenDataCZ a FreeGeoCZ nebo konference Geoinformatics). Poslouží také weby jako [Meetup.com](https://www.meetup.com) nebo [GitHub.com](https://www.github.com), kde najdete tematické skupiny či diskusní vlákna. Na hackathonech většinou převažují muži, což je škoda, protože ženský pohled je velmi přínosný. Zapojte komunity zaměřené na ženy v IT jako jsou [Czechitas](https://www.czechitas.com) nebo [Rails girls](https://www.railsgirls.com), abyste přilákali rozmanitější skupinu.

Oslovte také relevantní média – např. [Lupa.cz](https://www.lupa.cz) či [Programujte.com](https://www.programujte.com) – s krátkou zprávou o konání akce. Pokud připravujete událost většího rozsahu, zkuste dojednat mediální partnerství.

Velmi dobrým informačním kanálem jsou též sociální sítě. Na Facebooku lze účinně oslovit velkou skupinu lidí, pokud si dáte s příspěvkem záležet. Můžete také investovat do inzerce – i s malou částkou lze získat dobrý dosah a poměrně detailní cílení. Na Twitteru proveďte malou analýzu tematických hashtagů a pracujte s nimi. Účastníky pozvěte nejméně 3 týdny předem a 7–4 dny před akcí pošlete e-mailovou připomínku.

Organizace samotné akce

Program

Hackathony bývají neformální a otevřené akce, je ale dobré stanovit alespoň základní program. Warm-up neboli zahřívací večer se většinou koná v pátek pozdě odpoledne a jeho smyslem je představit cíl akce, data se kterými se bude pracovat a pořádající instituce. Warm-up k pražskému geodata hackathonu proběhl v reprezentativních prostorách IPR. Po prezentaci dat následovaly dotazy a podněty účastníků. Na oficiálnější část večera je dobré navázat posezením v restauraci, kde se můžete blíže poznat s účastníky.

Průběh samotného programovacího maratonu závisí na cíli akce – pokud chcete např. vytvořit konkrétní projekt, je dobré, aby akci řídil zkušený odborník či moderátor. Jde-li vám spíše o nabídnutí co největšího prostoru pro kreativitu a iniciativu účastníků, nemusíte připravovat striktní harmonogram, i tak se ale hodí někdo, kdo bude sledovat čas a např. vyhlásí obědovou pauzu. Standardně se pracuje od cca 9 do 19 hod.

Program pražského geodata hackathonu.

Technika

Pořádáte-li akci v nevyzkoušeném prostoru, doporučujeme den předem otestovat, zda vše funguje. Pokud nebude na akci přítomen místní technik, mějte pro všechny případy záložní plán (např. vlastní router či projektor).

Občerstvení

Standardem bývá, že organizátor zajišťuje snídani, svačiny a oběd. Máte-li dostatečné zdroje, můžete programátorské týmy pozvat také na večeri či malou afterparty. Stálíci hackathonového menu je pizza, protože lze snadno objednat a dopravit a nevyžaduje talíře a příbory. Jídlo můžete ale zajistit i formou oběda v blízké restauraci (ve větším počtu lze získat slevy). Populární jsou také různé rozvážkové služby – můžete ráno účastníkům dát vybrat z připraveného menu a jídla s dostatečným předstihem objednat. Zajistěte také stálý přísun kávy a vody. Počítejte s tím, že účastníci dají vždy přednost obložené bagetě na místě, než tříhodovému menu v (byť blízké) restauraci. Každý čas strávený něčím jiným než prací je považován za neproduktivní.

Propagace

Přímo z místa můžete sdílet aktuální zprávy či fotografie, zejména na sociálních sítích. Zajistěte, aby byl na akci fotoaparát a mohla vzniknout reprezentativní fotodokumentace. V návaznosti na výsledky hackathonu můžete připravit a rozeslat tiskovou zprávu zaměřenou na vzniklé aplikace a analýzy či reakce zúčastněných institucí a odborníků. Domluvte se na hashtagu celé akce, který mohou účastníci používat na sociálních sítích (např. pražský geodata hackathon využíval #geohackprg).

Vyhlášení

Na konci hackathonu účastníci dostanou šanci odprezentovat výsledky své práce. Na vyhlášení můžete pozvat kolegy z vaší instituce, aby viděli vaše data v akci a poznali jedinečnou atmosféru podobných akcí. S trochou štěstí pak budou mnohem ochotnější podílet se na dalším zveřejňování dat. Můžete poslat pozvánky spřáteleným lidem z oboru a novinářům, je-li

to vzhledem k charakteru akce vhodné. Pořádáte-li soutěžní hackathon, naplánujte předem způsob, jakým se vyberou vítězové. Nezapomeňte poděkovat všem zúčastněným zejména sponzorům, organizačnímu týmu a samozřejmě „hackerům“, kteří vám věnovali spoustu času a energie.

Vyhodnocení a navazující kroky

Zpětná vazba

Ohlasy můžete sbírat i neformálně přímo na místě, vyplatí se ale dát jim strukturovanou podobu. Pošlete pár dní po akci krátký dotazník, kde budou účastníci moci vyjádřit, co se jim nejvíce líbilo a kde by ocenili zlepšení.

Interní vyhodnocení

Do dvou až tří týdnů po akci je dobré uspořádat schůzku organizačního týmu a prodiskutovat, nakolik hackathon naplnil stanovené cíle a kde je prostor pro zlepšení. Doladíte plány pro další práci s výstupy akce – např. pomoc účastníkům se zviditelněním či dotažením jejich aplikací, poskytnutí konzultace pro jejich další práci apod.

Pro sponzory a partnery připravte krátkou závěrečnou zprávu shrnující hlavní výstupy, přínosy a důležitá zjištění.

Nezapomeňte se také úspěšnou akcí pochlubit – interně v rámci vaší organizací i navenek. Můžete např. dát novinku na váš web a sociální sítě, přihlásit se s příspěvkem na odbornou konferenci či napsat článek do relevantních periodik.

Licence a poděkování

Autorkou textu je Michaela Rybičková (Fond Otakara Motejla). Postřehy a komentáři přispěl Jáchym Čepický. Máte-li k textu dotazy či podněty, ozvěte se na michaela.rybickova@motejl.cz. Text podléhá licenci [Creative Commons BY-SA 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/).

Autorka by ráda poděkovala všem, kteří se podíleli na 1. pražském geodata hackathonu a také Radkovi Šimkovi, který poskytl užitečnou konzultaci při plánování akce.

Doplňující informace

Tipy na vhodné prostory pro hackathon:

Praha
[Impact HUB](#)
[Era svět](#)
[Node 5](#)

Brno
[Cowo Brno](#)
[Praha v Brně](#)

Ostrava
[Impact HUB](#)

Coworkingové prostory ale v poslední době zažívají boom a naleznete je i v menších městech.

Oslovit můžete též univerzity nebo inovační centra či vědecké inkubátory.